

เมืองบางขลัง: ปฐมบทรัฐสุโขทัย “เมืองลับในเมืองรอง”

Mueang Bang Khlang: The Genesis of Sukhothai

“The Secret City in Less Visited Province”

กวินรัตน์ เรืองเอี่ยม^{1*} และ ปารมिता นิสสะ²

Gawinrat Ruang-lem^{1} and Parmita Nissa²*

¹ภาควิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา จ. ชลบุรี 20150

¹Department of BUssiness Administration, Dusit Thani College, Chonburi 20150, Thailand

² ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา จ.ชลบุรี 20150

² Department of General Education, Dusit Thani College, Chonburi 20150, Thailand

*Corresponding author: E-mail: gawinrat.ru@dtc.ac.th

(Received: August 15, 219; Accepted: December 18, 2019)

Abstract: The objectives of this study were to investigate the significance of Mueang Bang Khlang as an important historical city of Sukhothai and to explore the guidelines for marketing promotion and development of tourism in Mueang Bang Khlang. The results of this study indicated that Mueang Bang Khlang was mentioned in Sukhothai inscriptions. However, few people have known this city. When marketing, mixed factors were considered, Mueang Bang Khlang is a city of ancient sites and unique local desserts. Local products are not expensive and distributed or publicized via public relations through Mueang Bang Khlang Municipality and social media. However, Mueang Bang Khlang tourism has not gained much popularity because visitors pay more attention to amulets than tourist attractions and historical sites. Tourism promotion in Mueang Bang Khlang should begin with the local people realizing the values of their own city, leading to the development of a modern product presentation model to create value for the product. In addition, the best quality online communication channels should be used. Besides, public relations for Mueang Bang Khlang should be conducted to increase awareness of cultural tourists as well as other groups of tourists in order to sustainably strengthen Mueang Bang Khlang tourism.

Keywords: Bang Khiang, Sukhothai, local cities, marketing mix

บทคัดย่อ: งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของเมืองบางซ่ง ในฐานะเมืองทางประวัติศาสตร์ และแนวทางพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเมืองบางซ่ง ผลการศึกษาพบว่า เมืองบางซ่งปรากฏในจารึกสุโขทัยและพงศาวดารโยนก แต่เมืองบางซ่งไม่เป็นที่รู้จักมากนัก เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดพบว่า เมืองบางซ่งมีแหล่งโบราณสถานและขนมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ โดยผลิตภัณฑ์มีราคาไม่สูง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางหน่วยงานรัฐและสื่อสังคมออนไลน์ แต่ผลปรากฏว่าการท่องเที่ยวเมืองบางซ่งยังคงไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากผู้ที่มาท่องเที่ยวเมืองบางซ่งมีความสนใจด้านเครื่องรางของขลังมากกว่าคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองบางซ่งควรเริ่มจากคนในท้องถิ่นสำนึกเห็นคุณค่า นำไปสู่การพัฒนาแบบการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า ใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ให้มีคุณภาพ และควรมีการประชาสัมพันธ์เมืองบางซ่งให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แล้วจึงขยายผลไปสู่นักท่องเที่ยวในกลุ่มอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองบางซ่งให้มีความมั่นคง

คำสำคัญ: บางซ่ง สุโขทัย เมืองรอง ส่วนประสมทางการตลาด

คำนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก Thai Tourism Promotion Association (2014) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศมาตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ที่มีการก่อตั้งสำนักงานท่องเที่ยว จนกลายมาเป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2522

Tourism Authority of Thailand (2018) กล่าวว่า เมืองที่ได้รับความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ หรือเรียกว่าเมืองหลัก ในภาคเหนือมีจังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียว ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคเหนืออีก 16 จังหวัด ถูกจัดให้เป็น “เมืองรอง” ในการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่อยู่ในอาณาเขตภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีฐานะเป็นเมืองรอง และมีความน่าสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย Strategy and Information Development Group (2018) กล่าวว่า จังหวัดสุโขทัยมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน และที่สำคัญ จังหวัดสุโขทัยเป็นที่ตั้งของมรดกโลกด้านวัฒนธรรม คือ “เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร” โดยแหล่งโบราณสถานหลักของสุโขทัย ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย นอกจากอุทยานทั้ง 2 แห่ง สุโขทัยยังมีโบราณสถานกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด หนึ่งในนั้นคือ “เมืองบางซ่ง” ซึ่ง Khambusya (2010) ได้กล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นของเมืองบางซ่งไว้ว่า เมืองบางซ่งตั้งอยู่ที่อำเภอสวรรคโลก และตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่ง

เสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน วันที่ 29 กันยายน 2540

ในปัจจุบันน้อยคนนักที่จะรู้จักเมืองบางซ่ง ทั้งที่เมืองบางซ่งถือเป็นจุดกำเนิดของรัฐสุโขทัย เป็นปฐมบทการกำเนิดประเทศไทย และยังมีความสัมพันธ์ทางด้านการศาสนาอย่างแนบแน่นกับอาณาจักรล้านนา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโบราณสถานเมืองบางซ่งมีขนาดเล็ก และตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย โดย เมืองบางซ่งตั้งอยู่ห่างจากเมืองสุโขทัยเก่าไปทางทิศเหนือ 24 กิโลเมตร และห่างจากเมืองศรีสัชนาลัยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ 27 กิโลเมตร จึงทำให้เมืองบางซ่งกลายเป็น “เมืองผ่าน” ทำให้คนในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้จากท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเพียงพอ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะเชิดชูเมืองบางซ่งให้ประชาชนได้รู้จักในฐานะเมืองเป็นจุดกำเนิดการก่อตั้งรัฐสุโขทัย และมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ล้านนา รวมถึงประวัติของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังต้องการที่จะส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาด การท่องเที่ยวเมืองบางซ่งอีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ เพิ่มศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้กลายเป็น “แลนด์มาร์ค” ใหม่ของเมืองรองอย่างจังหวัดสุโขทัยอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ความสำคัญของเมืองบางซ่ง ในฐานะการเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์รัฐสุโขทัย
2. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเมืองบางซ่ง

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาในสำคัญของเมืองบางซ่ง และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดของท่องเที่ยวเมืองบางซ่ง โดยมีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลของเมืองบางซ่ง ซึ่งเป็นเมืองโบราณที่ตั้งอยู่ที่อำเภอสวรรคโลก และตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เท่านั้น

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ภาพรวมของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย
2. “บางซ่ง” ความสำคัญในมิติทางประวัติศาสตร์
3. “เมืองบางซ่ง” กับเมืองท่องเที่ยว ในมิติปัจจุบัน
4. “บางซ่ง” การตลาดที่ถูกบดบังด้วยความเชื่อ

วิธีดำเนินการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางขลัง
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีทางการตลาด ได้แก่ ทฤษฎี 4p และ ทฤษฎีการท่องเที่ยว ได้แก่ ทฤษฎีด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว
3. สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานของภาครัฐ ตัวแทนชุมชน และตัวแทนนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองบางขลัง วัตถุประสงค์ในการจัดงานกิจกรรม และผลตอบรับจากผู้เข้าร่วมงาน
4. วิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้
5. สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
6. เสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาและอภิปราย

1. ภาพรวมของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พบว่า จังหวัดสุโขทัยถือเป็นเมืองรองในเขตภาคเหนือ แต่ก็ยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ได้รับการขึ้น

ทะเบียนจากยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกด้านวัฒนธรรม โดย Strategy and Information Development Group of Sukhothai Province (2018) ได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดสุโขทัย (2561 - 2564) ไว้ว่า “เมืองมรดกโลกเลิศล้ำ เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรม เมืองแห่งอารยธรรมและความสุขอย่างยั่งยืน” แสดงให้เห็นว่าจังหวัดสุโขทัยให้ความสำคัญต่อจังหวัดในฐานะการเป็นเมืองมรดกโลกมากที่สุด มุ่งประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายและการตลาดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก เช่น งานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ งานสักการะพระแม่ย่า งานบวชช้างหาดเสี้ยว งานประเพณีสงกรานต์ การแสดงแสง-เสียง (light and sound) ซึ่งจะเห็นว่าจังหวัดสุโขทัยมุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมแต่สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นหลัก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วจังหวัดสุโขทัย ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกเป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดการส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจัง ทำให้เมืองเหล่านี้นั้นมีสถานะไม่ต่างอะไรจากการเป็น “เมืองลับ” ใน “เมืองรอง” ที่ขาดการสนับสนุนส่งเสริมแทบจะถูกกลืน ดังเช่น “เมืองบางขลัง” ที่ผู้ศึกษาต้องการที่จะนำเสนอต่อไป

2. “บางขลัง” ความสำคัญในมิติทางประวัติศาสตร์

2.1 บางขลัง บางฉลัง บางจาลัง บางจา “เหล่านี้นล้วนบางขลัง”

เมืองบางขลัง เป็นเมืองที่ปรากฏชื่ออยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทจารึกสุโขทัยจำนวน 2 หลัก รวมถึงพงศาวดารโยนก แต่ชื่อที่ปรากฏในจารึกนั้นมีความแตกต่างกันไป ได้แก่ บางขลัง บางฉลัง และบางจา ซึ่งกลายมาเป็นชื่อเมืองบางขลังในปัจจุบัน

จารึกหลักแรกที่กล่าวถึงชื่อเมืองบางขลัง ได้แก่ จารึกวัดศรีชุม ที่กล่าวว่า พ่อขุนบางกลางหาว และพ่อขุนผาเมืองมารวมพลกันที่ “เมืองบางขลัง”

จารึกหลักที่ 2 ที่กล่าวถึงเมืองบางขลัง คือ จารึกนครชุม ที่กล่าวถึงเจ้าเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในการปกครองของรัฐสุโขทัย ในชื่อเมืองบางฉลัง

เมืองบางขลังยังปรากฏอยู่ในพงศาวดารโยนกในนามของเมืองบางจาด้วย โดยเนื้อความกล่าวถึงพระสุมนเถรนิมิตว่ามีพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานอยู่ ณ เมืองบางจา

จากข้อความในจารึกและพงศาวดารข้างต้น จะเห็นว่าการเขียนหรือการเรียกชื่อเมืองบางขลังนั้นมีความแตกต่างกันอาจเกิดจากการกร่อนเสียงหรือเพิ่มเสียงเช่น ชื่อเมือง “บางขลัง” กลายมาเป็น “บางขลัง” ในปัจจุบัน และหากสันนิษฐานจากพงศาวดารโยนกที่กล่าวถึง เมืองบางจา ว่าหมายถึงเมืองบางขลัง อาจสันนิษฐานได้ตามหลักการกลายเสียงไปตามการออกเสียงของภาษาถิ่นว่า “เมืองบางจา” อาจจะมาจากการว่า “เมืองบางจาลัง” ซึ่งกลายเสียงมาจาก “เมืองบางฉลัง” หรือ เพราะภาษาถิ่นเหนือมักออกเสียง ข เป็นเสียง จ แล้วเกิดการกร่อน

เสียงท้าย จึงเหลือเพียง “เมืองบางจา” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kittikarn (2014) ได้กล่าวว่า “ข้อมูลจาก จารึกวัดศรีชุม นั้นบ่งชี้ว่าเมืองบางจาที่อยู่ระหว่างเมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัยนั้นน่าจะหมายถึง “เมืองบางฉลัง” ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเมืองเดียวกับ “เมืองบางขลัง” ในจารึกด้านที่ 1 ที่ระบุว่าเป็นเมืองที่พ่อขุนบางกลางหาว (พ่อขุนศรีอินทราทิตย์) ทรงมอบคือให้แก่พ่อขุนผาเมือง เมื่อครั้งร่วมกันทำศึกในช่วงแรกของการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย”

จากข้อมูลข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าเมืองบางขลัง บางฉลัง บางจาลัง และบางจา ที่ปรากฏในจารึกวัดศรีชุม จารึกนครชุม และพงศาวดารโยนก เป็นเรียกของเมืองเมืองเดียวกัน คือ “เมืองบางขลัง” นั้นเอง

2.2 “เมืองบางขลัง” ในฐานะปฐมบท การกำเนิดรัฐสุโขทัย

เมืองบางขลังเป็นเมืองโบราณที่เกิดร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัย โดยจารึกวัดศรีชุมเป็นจารึกหลักสำคัญที่กล่าวถึงบทบาทของเมืองบางขลัง ในฐานะเมืองที่เป็นจุดรวมพลของกองทัพพ่อขุนบางกลางหาว และพ่อขุนผาเมือง ก่อนเข้าตีเมืองสุโขทัยยึดคืนมาจากของสพาดโหลญล้าพวง จะเห็นได้ว่าเมืองบางขลัง เป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ชาติไทย

ดังนั้น เมืองบางขลังจึงเป็นเมืองร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย และเป็นเมืองสำคัญที่ทำให้รัฐสุโขทัยถือกำเนิด ซึ่งหมายถึงการปลดแอกชนชาติไทยออกจากกรอบการปกครองของขอมอย่างเด็ดขาดและดำรงคงความเป็นชาติไทยมาจวบจนปัจจุบัน

เมืองบางขลังจึงถือเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการสถาปนารัฐที่ปกครองโดยคนไทย หากไม่มีเมืองบางขลังในวันนั้น ก็ไม่มีรัฐสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ หรืออาจไม่มีกระทั่งประเทศไทยในปัจจุบัน

2.3 “เมืองบางขลัง” สายสัมพันธ์ สุโขทัย

– ล้านนา

เมื่อก้าวถึงเมืองบางขลังกับความสัมพันธ์กับล้านนา จะสามารถกล่าวได้ถึงสมัยที่พระยาศิริธรรมราชเจ้าผู้ครองกรุงสุโขทัยร่วมกับพระยาภุชงค์ผู้ครองกรุงศรีสัชนาลัย ในขณะที่พระยาภิอนาปกครองเมืองนครพิงค์เชียงใหม่ ความที่ปรากฏในพงศาวดารโยนก ปรีเฉทที่ 17 ว่าด้วยศาสนาวงศ์ลังกาไปถึงเชียงใหม่ Phrayaprachakijkornrachak (2014) กล่าวว่า “พระสุมนเถระนิมิตฝันว่าเทพดามาบอกว่าพระบรมสารีริกธาตุแก่งองค์สมเด็จพระพุทธเจ้า อันพระเจ้าศรีธรรมราชาทรงแจกมาบรรจุไว้ ณ เจดีย์ในเมืองบางจา ซึ่งบัดนี้ร้างเสียแล้ว มีกอกไม้เข็มตันใหญ่ฐานเหมือนรูปม้านั่งเป็นสำคัญอยู่ ณ ที่บรรจุพระธาตุนั้น พระบรมธาตุนี้นี้จะได้ไปประดิษฐานอยู่เมืองนครพิงค์เชียงใหม่”

พระสุมนเถระนำความขึ้นกราบทูลพระยาศิริธรรมราชเจ้า แล้วเดินทางไปสู่เมืองศรีสัชนาลัยเพื่อกราบทูลพระยาภุชงค์ไทย พระยาภุชงค์มีความยินดีจึงจัดสรรกำลังทหารให้แก่พระสุมนเถระไปตรวจดูสถานที่เจดีย์ร้าง ณ เมืองบางจาเก่า เมื่อเวลารাত্রีพระสุมนเถระได้กระทำการมัสการอาราธนาพระบรมธาตุ และได้เห็นรัศมีของพระบรมธาตุนั้นกระทำปาฏิหาริย์ ณ กอดอกเข็ม จึงเอาธงปักไว้เป็นสำคัญ และได้ขุดในวันรุ่งขึ้นพบผอมเท่าผลมะกอกบรรจุพระบรมธาตุองค์หนึ่ง ทรงสันนิษฐานเท่าเมล็ดถั่วเขียวมีวรรณะสีทองอุไร พระยาภุชงค์ไทยให้พระสุมนเถระเก็บรักษาไว้

กาลต่อมาพระยาภิอนาผู้ครองนครพิงค์เชียงใหม่ ขอพระมหาสุมนเถระไปสืบศาสนาที่นครพิงค์เชียงใหม่ ในครานั้นพระมหาสุมนเถระได้ถวายพระบรมสารีริกธาตุที่ขุดได้ ณ เมืองบางจานั้นแก่พระยาภิอนา พระยาภิอนาได้ทำการสมโภชพระบรมสารีริกธาตุ ในกาลนั้นได้มีพระบรมสารีริกธาตุเสด็จมาอีกองค์หนึ่ง พระยาภิอนามีความยินดียิ่งนักจึงให้สร้างพระอารามขึ้นชื่อว่า วัดบุปผาราม สวนดอกไม้หลวง แล้วนิมนต์พระสุมนเถระครองพระอารามนั้น แล้วทรงโปรดให้สร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่มานั้น ณ วัดบุปผาราม

ส่วนพระบรมสารีริกธาตุองค์เดิมที่มาจากเมืองบางจานั้นได้ถูกอัญเชิญขึ้นเหนือหลังคาธารเพื่อเสี่ยงทายหาที่อันควรเพื่อประดิษฐาน ดังความในพงศาวดารโยนกที่ Phrayaprachakijkornrachak

(2014) กล่าวว่า “ส่วนพระบรมสารีริกธาตุองค์เดิม ซึ่งพระมหาสมณนำมาจากเมืองสุโขทัยนั้นเพื่อจะแสวงหาที่อันสมควรสร้างพระสถูปเจดีย์ จึงเชิญผอบพระบรมธาตุขึ้นสถิตเหนือพระคชาธาร อธิษฐานเสี่ยงช้างพระที่นั่งปล่อยไป ช้างทรงพระบรมธาตุนั้นก็บ่ายหน้าเดินออกประตูหัวเวียงขึ้นไปสูดอยุสุจบรรพต (คือดอยสุเทพ) ไปถึงผาลาดก็หยุดรออยู่ครู่หนึ่งก็ขึ้นไปจนถึงจอมเขาแล้วก็หยุดอยู่ ณ ที่นั้น พระเจ้านครพิงค์เชียงใหม่กับพระสุมนเถระจึงพร้อมกันสร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุนั้นไว้ ณ จอมเขาที่นั่น ในปีชวดอัฐก จุลศักราช ๗๔๘ พิศาลมาส เพ็ญวันพุธ จันทรเสวยฤกษ์ ๑๖ เป็นฤกษ์สถาปนาพระเจดีย์ธาตุสุเทพ อันปรากฏอยู่ ณ จอมเขาหลังเมืองนครเชียงใหม่สืบมาจนถึงทุกวันนี้”

จากความในข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมืองบางขลังมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการเผยแพร่ศาสนา ลังกาวงค์ จากรัฐสุโขทัยไปยังล้านนา พระบรมสารีริกธาตุที่เคยประดิษฐาน ณ เมืองบางจา หรือเมืองบางขลัง ได้เดินทางไปประดิษฐานอย่างถาวร ณ นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ นับตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้ากือนาจวบจนปัจจุบัน

3. “เมืองบางขลัง” กับการท่องเที่ยวในมิติปัจจุบัน

3.1 “เมืองบางขลัง” ที่หลงเหลือในปัจจุบันยุค

“เมืองโบราณบางขลัง” ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอสวรรคโลก และตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

Kambusya (2010) ได้กล่าวถึงอาณาเขตของเมืองบางขลังไว้ว่า เมืองบางขลังเป็นเมืองโบราณมีกำแพงดิน ผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านไม่เท่า มีพื้นที่ประมาณ 41 ไร่ มีคูเมืองล้อมรอบกำแพงเมืองทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสภาพปัจจุบันของเมืองบางขลังนั้นชำรุดทรุดโทรมลงไป ซึ่งเป็นผลมาจากการไถหน้าดินของชาวบ้านเพื่อทำเกษตรกรรม โดยโบราณสถานที่ยังหลงเหลืออยู่รายรอบตัวเมืองโดนขุดทำลายจนเกือบหมดสิ้น ปัจจุบันมีโบราณสถานหลงเหลืออยู่เพียง 4 – 5 แห่ง ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดเจดีย์เจ็ดแถว วัดริมทาง วัดบางใหญ่ชัยมงคล ตะพังโรง (สระน้ำโบราณ) และแนวกำแพงเมืองโบราณทางด้านทิศตะวันตก

3.2 “บางขลัง” ส่วนประสมทางการตลาด 4P กับการจัดงาน

เมืองบางขลังมีการจัดงานหลัก ๆ อยู่ 2 งาน ได้แก่ งานวันอนุรักษ์มรดกโลกและงานวันน้อมรำลึกวีรกรรมแห่งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนและตุลาคมของทุกปี โดยเจ้าภาพในการจัดงานนั้น ณ ปัจจุบันจะเป็นส่วนงานของเทศบาลตำบลเมืองบางขลังร่วมกับจังหวัดสุโขทัย และอำเภอสวรรคโลก จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย และพิธีถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระ

กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งภายในงานล้วนมีกิจกรรมที่น่าสนใจอย่างมากมาย อาทิเช่น ตลาดย้อนยุคเมืองบางซ่ง การแสดงแสงสีเสียง “ปฐมบทเมืองบางซ่ง” มหรสพราวย้อนยุค การแสดง การละเล่นของผู้สูงอายุ ศักมวายุไทยชนพลเมืองบางซ่ง และอื่น ๆ พร้อมทั้งการแต่งกายย้อนยุค

เมื่อมองทางด้านส่วนประสมทางการตลาด 4P ในการจัดงานของเมืองบางซ่ง ซึ่งสามารถแสดงมุมมองการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ได้ดังนี้

3.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (product)

เมืองบางซ่งนั้นเป็นเมืองโบราณ โบราณสถานที่หลงเหลืออยู่ของเมืองบางซ่งนั้นก็ชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา คงเหลือไว้เพียงเศษอิฐ ศิลาแลง ดังนั้น การจัดงานเพื่อเชิดชูและยกระดับโบราณสถานของเมืองบางซ่งที่เปรียบเสมือนเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบางซ่ง ถึงแม้ว่าตัวผลิตภัณฑ์นี้จะไม่อาจสัมผัสได้ด้วยรส กลิ่น หรือเสียง แต่สามารถให้ภาพย้อนรำลึกได้ในความทรงจำที่ครั้งหนึ่ง เมืองโบราณสถานแห่งนี้เป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการสถาปนารัฐที่ปกครองโดยคนไทย

นอกจากนี้ ชาวเมืองบางซ่งยังมีผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น นั่นคือ ขนมลูกปรง ซึ่งขนมชนิดนี้เป็นขนมที่หาทานไม่ได้โดยทั่วไปนอกจากที่เมืองบางซ่ง ซึ่ง “ลูกปรง” เป็น

ผลไม้ท้องถิ่นออกผลปีละครั้งในช่วงเดือน มิ.ย. - ก.ค. ชาวตำบลบางซ่งนิยมนำมาแปรรูปเป็นแป้งใช้ทำขนมไทยโบราณ สำหรับงานบุญและพิธีต่าง ๆ รวมถึงเอาไว้เลี้ยงต้อนรับญาติพี่น้องและแขกผู้มาเยือน

จะเห็นได้ว่า ด้วยเอกลักษณ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นตัวโบราณสถาน หรือแม้กระทั่งขนมที่ชาวบ้านทำไว้เพื่อขายภายในงาน อนุรักษ์มรดกโลก หรืองานน้อมรำลึกฯ นั้น มีความโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นในด้านองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่มีรูปร่างลักษณะที่ไม่เหมือนใคร และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้คือ ใบตอง ที่ตอบโจทย์การใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ง่าย จึงไม่แปลกใจว่าผลิตภัณฑ์ของชาวเมืองบางซ่งนั้นสามารถพัฒนาต่อยอดและเพิ่มคุณค่าได้อย่างแน่นอน

3.2.2 ด้านราคา (price)

ด้วยสาเหตุที่ว่าเมืองบางซ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่คนในท้องถิ่นสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าได้หลายหลายอย่าง ทำให้ราคาของสินค้า หรือผลิตภัณฑ์จากการที่ได้สัมผัสผู้แทนของชุมชนบางซ่งนั้น พบว่าราคาของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในท้องถิ่น หรือที่วางขายภายในการจัดงาน เช่น ขนมลูกปรง ขนมดอกจอก น้ำอ้อยคันสด เป็นราคาไม่สูง นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ และมีความเหมาะสมกับคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ เพราะเมื่อเทียบกับคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับจากสถานที่ อันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานแล้วนั้น อาจ

ประเมินราคาในรูปแบบของตัวเลขไม่ได้ ดังนั้นส่วน
ประสมทางการตลาดด้านราคาของเมืองบางซ่ง

ไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวต้อง
สะดุดหรือเปรียบเทียบได้มากนัก ในทางตรงกันข้าม
ผลิตภัณฑ์บางอย่างของที่นี่กลับเป็นของที่หายาก
ต้องมาเที่ยวที่เมืองบางซ่งเท่านั้นจึงจะสามารถพบ
เจอได้ ยกตัวอย่าง ขนมลูกปรง ซึ่งเป็นผลไม้ท้องถิ่น
เพียงแต่แนะนำในเรื่องการเพิ่มมูลค่าของสินค้าใน
ท้องถิ่น โดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจในเรื่อง
สิ่งแวดล้อม หรือ ใช้วัสดุที่ทำจากธรรมชาติ พร้อมทั้ง
นำเสนอ ชูให้เกิดจุดเด่น ดังเช่น เมื่อมาชลุบรีต้องนึก
ถึงข้าวหลามหนองมน มาเมืองบางซ่ง ต้องนึกถึง
ขนมลูกปรง เป็นต้น

3.2.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (place)

ด้วยพื้นที่ของการจัดงานของเมืองบางซ่ง
นั้น ก่อนที่ทางเทศบาลตำบลบางซ่งจะรับช่วงต่อ
การจัดงานสำคัญประจำปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554
เป็นต้นมา ทางวัดโบสถ์เป็นตัวกลางในการจัดงาน ซึ่ง
ทางเจ้าอาวาสวัดโบสถ์ได้กล่าวถึงในประเด็นของการ
จัดงานไว้ว่า แรกเริ่มเมื่อสมัยที่ทางวัดจัดงานวันน้อม
รำลึกวีรกรรมสองพ่อขุนนั้น ก็ได้รับแรงสนับสนุนจาก
ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี แต่ด้วยตัว
องค์ประกอบทางด้านพื้นที่ของการจัดงานซึ่งเป็น
บริเวณวัดซึ่งคนในชุมชนมองว่าไม่เหมาะที่จะใช้จัด

งานมหรสพ ถึงแม้ว่าวัดโบสถ์จะมีแหล่งโบราณสถาน
ตั้งอยู่อย่างโดดเด่น ผู้ที่มาร่วมงานสามารถซึมซับได้
ถึงบรรยากาศของการเป็นเมืองโบราณได้อย่าง
ชัดเจน แต่เมื่อมองทางด้านการตลาดในส่วน
ของทางการจัดจำหน่ายแล้วนั้น ท่าเลที่ตั้งของวัดที่
ใช้จัดงานนั้นเข้าถึงได้ยาก เนื่องจากที่ตั้งของสถานที่
อยู่ลึกเข้าไปไกลจากเส้นทางหลัก ซึ่งเป็น
ถนนลาดยางสองเลนเส้นเมืองเก่ามุ่งหน้าไป อ.ศรีสัชนาลัย
รวมถึงป้ายบอกทางที่ไม่ชัดเจนสังเกตเห็นได้
ยาก หากไม่ใช่คนในท้องถิ่นอาจจะมองไม่เห็นป้าย
บอกทางเข้าวัด จึงทำให้การเข้าถึงการจัดงานที่ทาง
วัดเป็นผู้ดูแลนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

เมื่อทางเทศบาลเมืองบางซ่งรับช่วงต่อ
การจัดงาน จึงได้เปลี่ยนทางด้านช่องทางการจัด
จำหน่ายที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ดีกว่า
เนื่องจากสถานที่จัดงานของเทศบาลเป็นพื้นที่บริเวณ
หน้าเทศบาล ซึ่งตั้งอยู่ติดถนนลาดยางสองเลน
เส้นเมืองเก่ามุ่งหน้าไป อ.ศรีสัชนาลัย โดยลานหน้า
เทศบาลมีการตั้งอนุสาวรีย์สองพ่อขุนที่มีขนาดใหญ่
สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นที่ดึงดูด
นักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นคนพื้นที่และนักท่องเที่ยวจร
ได้ดีมากกว่าการจัดในบริเวณวัดโบสถ์ ดูได้จากผล
ตอบรับจากคนในชุมชน ปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งใน
และนอกพื้นที่ ที่เข้าร่วมงานอย่างเพิ่มขึ้นในทุก ๆ
ปี

3. 2. 4 ด้านการส่งเสริมตลาด (promotion)

การจัดงานของเมืองบางซ่งใช้การผสมผสานกันของเครื่องมือส่งเสริมการตลาดทั้งการโฆษณาให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การโฆษณาผ่านทางโซเซียลมีเดีย ใช้รูปแบบการให้ข่าวประชาสัมพันธ์โดยการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่เดียวกัน และพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้การจัดงานสำคัญทั้งสองงานไม่ว่าจะเป็นงานวันอนุรักษ์มรดกโลกและงานวันน้อมรำลึกวีรกรรมแห่งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมืองนั้นได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่มากขึ้นทุกปีที่ได้มีการจัดงาน

4. “บางซ่ง” การตลาดที่ถูกบดบังด้วยความเชื่อ

“บางซ่ง” นอกจากจะเป็นสถานที่ตั้งของโบราณสถานแล้ว บางซ่งยังเป็นเสมือนศูนย์รวมของผู้ที่มีจิตศรัทธาอย่างแรงกล้าในเรื่องของปาฏิหาริย์ ที่บอกเล่ากันแบบปากต่อปาก ตามที่พระครูพิพัฒน์สุตากร เจ้าอาวาสวัดโบสถ์บางซ่ง ได้เล่าถึงสิ่งอัศจรรย์มีดวงไฟลอยขึ้นเหนือสระตรงบริเวณโบสถ์ มีเรือสีทองโผล่ขึ้นเหนือบริเวณสระน้ำ ยังไม่นับรวมการที่บรรดาชาวบ้านที่ขุดพบโบราณวัตถุประเภทพระพิมพ์ดินเผา โครงสร้างโบราณสถานต่างๆ จากเรื่องราวที่น่าเหลือเชื่อนี้สร้างแรงศรัทธาให้กับชาวบ้านทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยผ่านกระแสแบบปากต่อปากให้เข้ามาสัมผัส ณ สถานที่จริง

ทำให้เมื่อพูดถึงเมืองโบราณบางซ่งนั้นน้อยคนนักจะมองภาพเป็นรัฐประมุขแห่งสุโขทัย

หรือชื่นชมกับการจัดงานที่ประกอบไปด้วย แสง สี เสียง ทั้งที่การจัดงานแต่ละงานนั้นล้วนแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ในอดีต เรื่องเล่าต่าง ๆ มากมายถูกเล่าออกมาผ่านการแสดงละครของคนในพื้นที่ แต่เมืองบางซ่ง ณ ปัจจุบัน กลับถูกบดบังไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาในด้านปาฏิหาริย์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เหนือธรรมชาติ ความอัศจรรย์ใจที่ได้พบสิ่งที่เหลือเชื่อในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของเมืองแห่งนี้

จากการศึกษาต้นกำเนิด ความเป็นไปเป็นมาของประวัติศาสตร์ และส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการจัดงานในพื้นที่โบราณสถานเมืองบางซ่งนั้น พบว่า เมืองบางซ่งสามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ และความสมบูรณ์ของจารีตประเพณีที่ดั้งเดิม ด้วยเหตุผลสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของเมืองโบราณของบางซ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ประเมินค่าไม่ได้ด้วยราคา ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ทรงคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ แต่การที่จะสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าในส่วนนี้ ต้องเริ่มต้นที่คนในชุมชน ต้องตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของเมืองบางซ่ง ในมุมมองที่สามารถจับต้องได้ด้วยความสำนึกรักในถิ่นฐานบ้านเกิด ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์รากเหง้าความเป็นมาอันยาวนานของท้องถิ่น จนเกิดความภาคภูมิใจ ความรัก

และความหวงแหน นำไปสู่การรวมพลังของคนในชุมชนให้มีความแข็งแกร่งจากข้างใน เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การอบรมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชนและคนชุมชน จากนั้นจึงจะสามารถผลักดันคุณค่าของเมืองบางซ่งที่ใครต่อใครต่างก็เรียกว่าเมืองผ่าน ให้ออกสู่สายตาคนภายนอกได้อย่างเต็มภาคภูมิ

2. ด้านราคา

ขนมลูกปรัง ชุมชนสามารถต่อยอดเพิ่มมูลค่าด้านราคาของผลิตภัณฑ์ได้ด้วยการปรับเปลี่ยนการนำเสนอสินค้า เช่น การออกแบบรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับเอกลักษณ์หรือวิถีชีวิตของชุมชน การบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ขนมลูกปรังซึ่งมีที่เมืองบางซ่งเพียงหนึ่งเดียวของประเทศ จะสามารถช่วยให้เพิ่มมูลค่าของตัวผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด

ในส่วนของด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การนำเสนอสินค้าเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายของเมืองบางซ่งนั้น จากเดิมสถานที่การจัดงานวันอนุรักษ์มรดกโลก และงานวันน้อมรำลึกวีรกรรมแห่งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมืองจากวัดโบสถ์บางซ่ง มาเป็นความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบางซ่งแทน จุดเปลี่ยนสำคัญนี้สร้างโอกาสให้ช่องทางการจัดจำหน่ายของบางซ่งมีศักยภาพมากขึ้นในเรื่องของการเข้าถึงและได้เปรียบสถานที่จัดงานเก่าในด้าน

การทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่เข้าถึงพื้นที่จัดงานได้ง่ายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสถานที่จัดงานถึงแม้ว่าจะเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น แต่ผลการจัดการกลับพบว่าผู้ร่วมงานยังเป็นคนในชุมชนเป็นหลัก โดยมีนักท่องเที่ยวนอกพื้นที่เข้ามาเที่ยวชมงานจำนวนน้อยมาก

ดังนั้น ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้และการรับรู้ข้อมูลจากช่องทางต่าง ๆ ที่เปิดกว้างมากขึ้น เช่น การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม ยูทูบ ทวิตเตอร์ ฯลฯ สามารถนำมาใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดของเมืองโบราณบางซ่งนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น อาทิ การประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมรายปี รายเดือนล่วงหน้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์และออฟไลน์ การสร้างสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ เช่น รูปภาพ โปรโมทงานในเฟสบุ๊ค แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายโฆษณา ให้มีความสวยงามดึงดูดใจ มีความแตกต่าง และทันสมัย สามารถใช้ได้กับกลุ่มคนทุกเพศ วัย อายุ อาชีพ รวมถึงพัฒนา content ในการสื่อสารเล่าเรื่องราวให้มีความทันสมัย หรือนำเสนอมุมมองที่แปลกใหม่ จนกลายเป็นไวรัลบอกต่อในสื่อสังคมออนไลน์

4. การท่องเที่ยวบางซ่งเกิดจากปัญหาด้านพฤติกรรมของมนุษย์

จากการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาแท้จริงแล้วเกิดจากวัตถุประสงค์และพฤติกรรมการ

เดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากเมืองโบราณบาง
 ซ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทาง
 วัฒนธรรม ดังนั้น กลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน
 เมืองบางซ่งจะเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มี
 ความสนใจในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ
 ด้านโบราณคดี เมื่อเทียบกับพฤติกรรมของกลุ่ม
 นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจประเภทของการ
 ท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนมาก ที่มีความ
 แตกต่างกันไป อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยว
 ประเภทกีฬา แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด เป็นต้น
 จึงทำให้สัดส่วนของกลุ่มของนักท่องเที่ยวถูกแบ่งไป
 ยังสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่น ๆ ซึ่งสัดส่วนของ
 นักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวเชิงมีความสนใจในด้าน
 ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และด้านโบราณคดียังคงมี
 น้อยอยู่ ด้วยแรงจูงใจทางการเที่ยวที่เปลี่ยนไปตาม
 วัตถุประสงค์และพฤติกรรมของมนุษย์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าถ้าจะเสนอแนะ
 วิธีการแก้ปัญหาของการมาเยือนในสถานที่เมือง
 โบราณบางซ่งนั้น ควรเริ่มจากการประชาสัมพันธ์
 ให้กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความสนใจในด้าน
 ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และด้านโบราณคดีให้รับรู้
 ถึงการมีอยู่ของเมืองโบราณแห่งนี้ เนื่องจาก
 นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ก็ยังมีสัดส่วนของคนที่ยังไม่
 รู้จักสถานที่แห่งนี้เป็นจำนวนมาก แล้วจึงค่อยขยาย
 ผลไปสู่การประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวที่
 นิยมเที่ยวในกลุ่มอื่น ๆ ตามมา

สรุป

การสร้างภาพลักษณ์ให้กับ เมืองบางซ่ง
 จะต้องเริ่มต้นที่คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ
 ในมุมมองที่สามารถจับต้องได้ด้วยความรู้สึกใน
 ถิ่นฐานที่เกิด ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ความ
 เป็นมาอันยาวนาน ตลอดจนการสืบทอดซึ่ง
 ศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่น เปลี่ยนเป็นการรวมพลัง
 ของคนในชุมชนให้มีความแข็งแกร่งจากข้างใน
 พร้อมกับพัฒนาในส่วนประสมทางการตลาดด้านอื่น
 ๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ให้ออกสู่
 สายตาคนภายนอกได้อย่างเต็มภาคภูมิ นอกจากนี้
 หากชุมชนพัฒนาตามที่ได้เสนอแนะจะช่วยให้คนใน
 ชุมชนเกิดการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชน
 ให้มีมูลค่าเพิ่มจากเดิม ทั้งยังสร้างอาชีพให้กับคนใน
 ชุมชน อาทิ การเป็นมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยว
 การแปรรูปผลผลิตจากภาคเกษตรกรรมมาเป็น
 อุตสาหกรรมในครัวเรือน สร้างรายได้เสริมจากอาชีพ
 หลัก ซึ่งอาจจะทำให้เมืองบางซ่งเป็นที่สนใจของ
 นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น อาจทำให้หน่วยงานภาครัฐ
 สนใจที่จะกระตุ้นให้เมืองบางซ่งกลายเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ รวมถึงอาจมีการจัดสรร
 งบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาและส่งเสริมในด้านการ
 ท่องเที่ยวในชุมชนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Fine Arts Department. 2005. Prachom Jaruk
 pak 8 Jaruk Sukhothai. Fine Arts

- Department, Bangkok. 632 p. (in Thai)
- Khambusya, W. 2010. The Development Ancient Communities at Mueang Bang Khlang, Sawankhalok and Thung Saliang Districts, Sukhothai (During 13TH – 17TH Century A.D.). Silpakorn University, Bangkok. 502 p. (in Thai)
- Kittikarn, T. 2014. Mahathat. Matichon, Bangkok. 328 p. (in Thai)
- Phrayaprachakijkornrachak. 2014. Khledthai Ltd., Bangkok. 496 p. (in Thai)
- Rattanasomchok, S. 2015. Influences on customer satisfaction with the Bangkok sky train in Thailand. M.B.A. Independent Study. Thammasart University, Pathum Thani. (Online). Available: [https://www.google.com/search?ei=DVY1XaeFJtHfz7sPnce06AM&";](https://www.google.com/search?ei=DVY1XaeFJtHfz7sPnce06AM&)
- Strategy and Information Development Group. 2018. Provincial development plan, Sukhothai province (2018 – 2021). Sukhothai Province Office, Sukhothai. 10 p. (in Thai)
- Thai Tourism Promotion Association. 2014. TAT history. (Online). Available: <http://www.thaitourism.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538746544> (June 14, 2019).
- Tourism Authority of Thailand. 2018. Amazing Thailand go local. (Online). Available: <https://thai.tourismthailand.org/ข่าวอัปเดต/รายละเอียดข่าว/ททท-เปิดแคมเปญ-Amazing-Thailand-Go-Local-เร่งกระตุ้นการท่องเที่ยว-55-เมืองรอง-หลังรัฐบาลประกาศลดหย่อนภาษี--2833> (June 16, 2019).